

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 188/05-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť V. B. – V., bytom P., zastúpeného advokátkou JUDr. D. Š., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Topoľčany v konaní vedenom pod sp. zn. PE 5 Cb 20/2001 (pôvodne vedenom do 1. januára 2005 na Okresnom súde Partizánske pred jeho zlúčením s Okresným súdom Topoľčany) a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Topoľčany v konaní vedenom pod sp. zn. PE 5 Cb 20/2001 porušil základné právo V. B. – V., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. V. B. – V. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Topoľčany p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. V. B. – V. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Topoľčany p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. D. Š., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 14. septembra 2005 prijal na ďalšie konanie sťažnosť V. B. – V., bytom P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. Š., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PE 5 Cb 20/2001 (pôvodne vedenom do 1. januára 2005 na Okresnom súde Partizánske pred jeho zlúčením s okresným súdom).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ, ktorý je v predmetnom spore v procesnom postavení odporcu, nie je spokojný s doterajším priebehom konania, ktorý negatívne vplýva na jeho zdravotný stav (*„sťažovateľovi sa veľmi zhoršil zdravotný stav a to až do takej miery, že nemôže prakticky vykonávať žiadnu prácu a je invalidným dôchodcom“*) a vzhľadom na predmet sporu (zaplatenie sumy 352 799,43 Sk) zvyšuje jeho stav neistoty *„pretože sa obáva, že v prípade neúspechu v konaní nebude vedieť navrhovateľovi pohľadávku uhradiť, lebo už nemôže pracovať...“*. Predmetná vec bola prevzatá okresným súdom 1. januára 2005 v súvislosti so zrušením Okresného súdu Partizánske. Podľa tvrdenia sťažovateľa okresný súd v merite veci dosiaľ nerozhodol. Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy .

3. Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie ním označeného základného práva, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie vo výške 700 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa 21. októbra 2005 (Spr. 1526/05) k veci vyjadril predseda okresného súdu a 25. novembra 2005 právna zástupkyňa sťažovateľa.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označeného článku ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

A.

Ústavný súd zo sťažnosti sťažovateľa a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu sp. zn. PE 5 Cb 20/2001 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

L., spol. s r. o., B. (ďalej len „navrhovateľka“) podala proti sťažovateľovi na Okresnom súde Partizánske 12. februára 2001 návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie 352 799,43 Sk s úrokmi z omeškania.

Okresný súd 13. februára 2001 vyzval navrhovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za návrh a predloženie výpisu z obchodného registra. Súčasne požiadal Okresný úrad v P.,

odbor živnostenský, o zaslanie výpisu zo živnostenského registra týkajúci sa sťažovateľa (okresný úrad požadované predložil 16. februára 2001 a navrhovateľka 26. februára 2001). Súdny poplatok navrhovateľka uhradila 23. februára 2001.

Okresný súd 7. marca 2001 vydal platobný rozkaz č. k. 4 Rob 31/01-49, ktorý napadol sťažovateľ 26. marca 2001 odporom.

Sťažovateľ 26. apríla 2001 prevzal (po doručení Mestskou políciou v P.) výzvu okresného súdu z 27. marca 2001 na úhradu súdneho poplatku za odpor.

Sťažovateľ 7. mája 2001 požiadal o oslobodenie od povinnosti platiť súdne poplatky.

Okresný súd 16. mája 2001 požiadal Daňový úrad P. o podanie informácie o výške príjmu z podnikateľskej činnosti sťažovateľa a Okresný úrad v P., oddelenie sociálnych vecí, o informáciu, či sťažovateľ poberá sociálne dávky (okresný úrad predložil oznámenie s negatívnou informáciou 24. mája 2001 a daňový úrad oznámil príjmy sťažovateľa za rok 2000 dňa 19. júna 2001).

Navrhovateľka sa písomne vyjadrila k odporu 30. júla 2001.

Po viacerých pokusoch (vrátane požiadania Mestskej polície v P.) bola 22. januára 2002 sťažovateľovi doručená výzva okresného súdu z 19. novembra 2001 na zaujatie stanoviska k vyjadreniu navrhovateľky (stanovisko bolo doručené okresnému súdu 12. februára 2002 spolu s plnomocenstvom sťažovateľa na jeho zastupovanie advokátom).

Okresný súd 7. februára 2002 stanovil termín pojednávania na 22. marec 2002 (predvolanie doručil účastníkom 11., resp. 12. februára 2002). Právna zástupkyňa navrhovateľky 21. marca 2002 faxom ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní (zdravotné dôvody). Taktiež právna zástupkyňa sťažovateľa telefonicky ospravedlnila svoju neúčast'.

Z dôvodu neprítomnosti účastníkov bolo pojednávanie z 22. marca 2002 odročené na neurčito.

Na výzvu okresného súdu z 22. marca 2002 sa navrhovateľka 29. apríla 2002 vyjadrila k stanovisku sťažovateľa z 12. februára 2002.

Sťažovateľ 30. mája 2002 na výzvu okresného súdu z 3. mája 2002 oznámil, že k uzavretiu zmluvy nedošlo. Vyjadrenie sťažovateľa bolo zaslané navrhovateľke 4. júla 2002.

Okresný súd 27. januára 2003 stanovil termín pojednávania na 12. marec 2003 (predvolanie bolo doručené právnym zástupcom účastníkov 29. januára, resp. 4. februára 2003).

Na pojednávaní konanom 12. marca 2003 sa k predmetu sporu vyjadrili sťažovateľ a právni zástupcovia účastníkov. Pojednávanie bolo odročené „na neurčito s tým, že navrhovateľ v lehote 40 dní predloží... súdu navrhovanú špecifikáciu ako i novú lízingovú zmluvu...“ (požadované bolo predložené okresnému súdu 22. apríla 2003 a doručené sťažovateľovi 8. augusta 2003).

Okresný súd 17. septembra 2003 urgoval u právnej zástupkyne sťažovateľa predloženie vyjadrenia k špecifikácii navrhovateľkinej pohľadávky (vyjadrenie predložené okresnému súdu 1. decembra 2003).

Vyjadrenie sťažovateľa bolo doručené právnej zástupkyňi navrhovateľky 22. decembra 2003 a okresný súd 19. apríla 2004 urgoval predloženie stanoviska navrhovateľky k tomuto vyjadreniu sťažovateľa (stanovisko bolo predložené okresnému súdu 19. apríla 2004 a zaslané sťažovateľovi 28. januára 2005).

Sťažovateľ 4. februára 2005 urgoval pokračovanie v konaní.

Okresný súd uznesením zo 17. marca 2005 ustanovil znalca z odboru „ekonomika“ Ing. M. L. z G. na vypracovanie znaleckého posudku na určenie výšky škody a náhrady, na ktoré má navrhovateľ nárok (uznesenie doručené znalcovi 23. marca 2005 a účastníkom 6. apríla 2005). Na vypracovanie znaleckého posudku stanovil lehotu 40 dní.

Sťažovateľ 15. apríla 2005 požiadal o oslobodenie od povinnosti zloženia preddavku na znalečné.

Znalec 26. mája 2005 predložil súdu znalecký posudok č. 02/2005 z 27. apríla 2005. Znalecký posudok bol doručený 6. júna 2005 právnym zástupcom účastníkov.

Okresný súd 29. júna 2005 predvolal účastníkov na pojednávanie, ktorého termín stanovil na 19. október 2005 (predvolanie doručené účastníkom 11. júla, resp. 8. augusta 2005). Znalec 8. júla 2005 urgoval úhradu znalečného.

Okresný súd 18. júla 2005 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľky na predloženie plnomocenstva, znalca na opravu vyúčtovania znalečného, právnu zástupkyňu sťažovateľa na predloženie potvrdenia o jeho majetkových pomeroch a Úrad práce v P. požiadal o informáciu, či sťažovateľ a jeho manželka sú evidovaní ako nezamestnaní, resp. či

poberajú sociálne dávky (znalec predložil opravu 27. júla 2005, navrhovateľka plnomocenstvo 26. júla 2005, úrad práce oznámenie s negatívnou informáciou 25. júla 2005).

Navrhovateľ 11. júla 2005 predložil vyjadrenie k znaleckému posudku.

Okresný súd uznesením 2. augusta 2005 priznal znalcovi odmenu za vypracovanie znaleckého posudku (uznesenie doručoval účastníkom a znalcovi od 8. augusta do 31. augusta 2005). Na výzvu okresného súdu zo 4. augusta 2005 Úrad práce v P. 15. augusta 2005 oznámil, že sťažovateľ a jeho manželka nepoberajú dávky v hmotnej núdzi.

Navrhovateľ 18. augusta 2005 podal odvolanie proti uzneseniu o znalečnom (odvolanie doručil okresný súd 6. septembra 2005 znalcovi na vyjadrenie).

Okresný súd 2. septembra 2005 zaslal sťažovateľovi tlačivo „*Potvrdenie o osobných... pomeroch...*“ na vyplnenie (tlačivo bolo predložené okresnému súdu 12. septembra 2005).

Okresný súd uznesením z 19. septembra 2005 priznal sťažovateľovi „*oslobodenie od súdneho poplatku za podaný odpor...*“ a ďalším uznesením „*oslobodenie od preddavku na trovy znaleckého dokazovania*“.

Znalec 26. septembra 2005 predložil súdu vyjadrenie k odvolaniu (pozri vyššie bod 24).

Na pojednávaní konanom 19. októbra 2005 okresný súd rozsudkom sp. zn. PE-5 Cb 20/2001 uložil sťažovateľovi „zaplatiť žalobcovi sumu 105 777,20 Sk s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 13. júna 2000 do zaplatenia“.

Súdny spis sp. zn. PE-5 Cb 20/2001 bol predložený 24. októbra 2005 ústavnému súdu na nahliadnutie.

B.

Predseda okresného súdu v odpovedi sp. zn. Spr. 1526/05 zo 14. júla 2005 na sťažovateľovu sťažnosť z 26. júna 2005 okrem iného uviedol: „*(...) Po preskúmaní Vašej sťažnosti som žiadne priesťahy v konaní zo strany konajúcej sudkyne na tunajšom súde nezistil (...). Pokiaľ ide o zistené priesťahy v konaní na bývalom Okresnom súde Partizánske za obdobie od 19. 04. 2004 do konca roka 2004, tieto po preverení stavu mohli byť zapríčinené ako nedostatočným personálnym obsadením tohto súdu, tak i organizáciou práce (...).*“

Na základe týchto zistení musím Vašu sťažnosť považovať za čiastočne opodstatnenú, no keďže na tunajšom súde sa vo veci plynule koná, z mojej strany nebolo potrebné prijímať žiadne opatrenia. (...)

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. PE 5 Cb 20/2001 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)

2. Predseda okresného súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr 1526/05 z 21. októbra 2005 chronologicky opísal priebeh doterajšieho konania a k predmetu sťažnosti uviedol: „(...) Na tunajšom súde som žiadne prietahy v konaní zo strany konajúcej sudkyne nezistil, vo veci sa riadne koná, pričom dňa 19. 10. 2005 bolo vo veci meritórne rozhodnuté.

Pokiaľ ide o zistené prietahy v konaní na bývalom okresnom súde za obdobie od 19. 04. 2004 do 31. 12. 2004, tieto po preverení stavu mohli byť zapríčinené nedostatočným personálnym obsadením tohto súdu, prípadne i organizáciou práce.

Na základe týchto skutočností sťažnosť p. V. B. musím hodnotiť ako čiastočne opodstatnenú. (...)

3. Právna zástupkyňa sťažovateľa v stanovisku z 11. novembra 2005 k vyjadreniu okresného súdu opísala priebeh doterajšieho konania a v závere uviedla: „(...) z vyššie uvádzaných dôvodov bol nútený odporca podaním zo dňa 26. 6. 2005 podať sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi Okresného súdu Topolčany, súd následne vytýčil pojednávanie na deň 19. 10. 2005, kedy na pojednávaní bol vynesovaný rozsudok, pričom súdom bolo sťažovateľovi vyčítané jeho podanie Ústavnému súdu Slovenskej republiky a aj napriek tomu, že odporca bol v konaní v prevažnej miere úspešný, súd sa nezaoberal otázkou náhrady trov právneho zastúpenia. (...)

4. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (napr. I. ÚS 41/02, III. ÚS 87/02 a ďalšie).

5. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je konanie o zaplatenie sumy 352 799,43 Sk s príslušenstvom, ktoré sa začalo 12. februára 2001 a okresný súd vo veci meritórne rozhodol 19. októbra 2005.

6. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

6.1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť veci“, ústavný súd je toho názoru, že doterajšia dĺžka konania vedeného na okresnom súde nebola v posudzovanej veci závislá od jej zložitosti (právnej alebo faktickej) a ani vyvolaná správaním sťažovateľa (pozri bližšie chronologický prehľad úkonov predmetného súdneho konania – bod A II. časti odôvodnenia).

6.2. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej s'ťažnosti a k nej pripojených písomností, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a z na vec sa vz'tahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné priet'ahy v období

- od 30. mája 2002 (oznámenie s'ťažovateľa okresnému súdu, že k uzatvoreniu zmieru nedošlo) do 27. januára 2003 (predvolanie na pojednávanie), t. j. takmer osem mesiacov,
- od 19. apríla 2004 (predloženie stanoviska navrhovateľky) do 17. marca 2005 (uznesenie o ustanovení znalca), t. j. takmer 11 mesiacov, počas ktorých okresný súd vykonal jediný procesný úkon 28. januára 2005, keď zaslal stanovisko navrhovateľky s'ťažovateľovi.

Okresný súd teda spolu vyše 19 mesiacov nevykonal úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu sporu (resp. bol nečinný).

6.3. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva s'ťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

6.4. Vzhľadom na to, že okresný súd vo veci meritórne rozhodol rozsudkom z 19. októbra 2005, nepovažoval ústavný súd za potrebné rozhodnúť o s'ťažovateľovom návrhu na prikázanie okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

7. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ požadoval z dôvodov vyššie uvedených (pozri bod 2 I. časti odôvodnenia) priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 700 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia základného práva sťažovateľa (pozri body 6.1 až 6.3 tejto časti), považuje za primerané vo výške 20 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

8. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) zo 7. júla 2005 a stanovisko z 11. novembra 2005. Odmena za jeden úkon právnych služieb je (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk) 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena

advokátke za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu (za tri úkony právnych služieb) 7 853 Sk.

Keďže si sťažovateľ uplatnil náhradu trov konania vo výške 5 302 Sk, ústavný súd rozhodol v súlade s jeho návrhom.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

9. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2005